

Осовська О.А.

студентка,

Київський університет імені Бориса Грінченка

ОЗНАЙОМЛЕННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ПРОФЕСІЯМИ ДОРОСЛИХ

В умовах ринкової економіки, коли від людини вимагається надійна, якісна і відповідальна праця, трудове виховання дітей старшого дошкільного віку набуває особливого значення.

Трудове виховання дітей, починаючи з дошкільного віку, – одне з найважливіших завдань виховання підростаючого покоління в суспільстві. Про це свідчать: Конституція України, Концепція (проект) дошкільного виховання в Україні (2020), програми виховання й розвитку дітей в закладах дошкільної освіти [7].

Проблемам трудового виховання підростаючого покоління було присвячено ряд психолого-педагогічних досліджень: І.Д. Бех, Г.В. Беленька, Л.І. Божович, З.Н. Борисова, Т.В. Введенська, Л.С. Виготський, В.К. Котирло, М.В. Крулехт, О.М. Леонт'єв, В.Й. Логінова, Я.З. Неверович, В.О. Павленчик, Т.І. Поніманська, Л. Рубінштейн та інші [3]. На думку дослідників найважливішим етапом формування у дітей уявлень про працю дорослих та її значення в житті суспільства є ознайомлення з нею, а найкращим періодом – старший дошкільний вік.

У дошкільному віці відбувається залучення дітей до різних видів праці, ознайомлення з працею дорослих, формування переконань щодо необхідності праці, бережливого ставлення до її результатів. Початкові уявлення про сучасні професії старші дошкільники можуть отримати емпіричним шляхом, а системні знання – в ЗДО, в родині, із засобів масової інформації та дитячої художньої літератури. Педагогічне керівництво дитячою працею передбачає: постановку мети, залучення дітей, формування бажання виконувати трудові дії, навчання засобів і прийомів роботи, контроль і оцінку результатів [7]. На всіх етапах трудового виховання дітей необхідно формувати потребу в праці, творче ставлення до неї, залучати до реальних справ.

Відповідно до Базового компонента дошкільної освіти в Україні (2020) та діючих програм дошкільного виховання, свідченням компетентності дошкільника щодо трудового виховання є його орієнтація в критеріях досягнення високого результату, усвідомлення того, що показником продуктивності праці є якість та кількість зробленого, а також докладені до роботи зусилля, а свідченням особистісного розвитку – оцінка результату (своїї праці чи праці інших) [2; 7].

З метою виявлення наявного стану знань дітей старшого дошкільного віку про сучасні професії дорослих нами був проведений констатувальний експеримент (спостереження за відображенням знань про професії дорослих в творчих іграх дітей; бесіди з дітьми; інтерв'ювання) у закладі дошкільної освіти № 5 «Сонечко» міста Фастів Київської області.

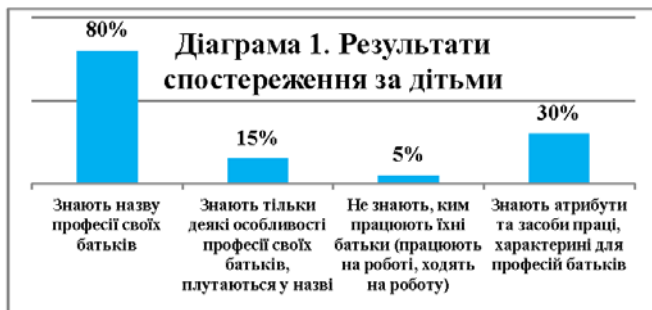
Визначаючи рівень сформованості уявлень дітей про професії дорослих, ми спиралися вимоги Базового компонента дошкільної освіти в Україні та діючі програми дошкільного виховання [2; 5]. Нами були виділені такі рівні:

I. Високий рівень: діти правильно називають і відображають дії та обладнання представників різних професій в іграх, розуміють значення їхньої праці для інших людей. Знання дітей перевищують обсяг програми ЗДО.

II. Середній рівень: діти мають правильні, але не повні уявлення про професії дорослих, у сюжетно-рольових іграх не завжди вірно використовують отримані знання, частково знайомі з обладнання представників різних професій. Не до кінця усвідомлюють значення їхньої праці для інших людей.

III. Низький рівень: діти мають неповні, або помилкові уявлення про професії, мають труднощі при відтворенні ролей в сюжетно-рольових іграх, пов'язаних з різними професіями, не вміють знаходити відмінності між пставниками різних професій, не розуміють значення їхньої праці для інших.

Результати спостереження за дітьми під час сюжетно-рольових ігор («Сім'я» та інші) засвідчили, що 80% дітей знають назви професій своїх батьків, 15% знають тільки деякі особливості їх професій, плутають назви, 5% – не знають, ким працюють їхні батьки («Працюють на роботі», «Ходять на роботу»). 30% дошкільників знають атрибути та засоби праці, характерні для професій їхніх рідних (Діаграма 1).

При ознайомленні з роботою вихователів ми спостерігали: бесіду «Всі професії важливі», читання художньої літератури та свято «Цікавий світ професій»; залучали дітей (70%) до трудового процесу (принести в поливальниці води, протерти листя рослин у куточку природи тощо). Особливу відповідальність виявили дівчатка. Але були діти, які відмовлялися працювати.

У бесідах з дітьми з'ясувалося, що вони не розуміють абстрактне поняття «професія»; при виявленні уподобань орієнтуються на професії батьків, або інших авторитетних дорослих (вихователь, відомий артист). Під час інтерв'ювання з'ясувалося що: із засобів масової інформації (телебачення) про професії дізнавалися 12 дітей (60%), від батьків – 14 дітей (70%), від бабусі чи дідуся – 12 дітей (60%), одночасно з декількох названих джерел – 3 (15%); 14 (70%) дівчат обирають творчі професії (співачка, танцівниця), 6 (30%) – професії сфери обслуговування (зокрема, вчитель), 25 (75%) хлопців – професії далеkobійника, мільйонера, офіціанта, 5 (25%) – музиканта, лікаря, художника. Більше дізнатися діти хочуть про професії танцюриста, художника, водія, мільйонера, стюардеси, банкіра, пожежника, лікаря; 3 (15%) – не хочуть дізнатися про жодну з професій; 7 (35%) дізналися про професії з книги «Лікар Айболить», інші 13 (65%) не зазначили жодної. Отже, результати констатувального експерименту засвідчили, що високий рівень мають 20% дітей, середній – відповідно 32% і низький – 48% (Діаграма 2).

Отже, нами було встановлено, що старші дошкільники недостатньо обізнані з професіями дорослих, їхні знання фрагментарні й не повні; високий рівень знань дітей визначається рівнем їхньої мотивації і загальним розвитком пізнавальної сфери; вихователі недостатньо

використовують дидактичний матеріал на заняттях та у індивідуальній роботі з дітьми.

З метою розширення уявлень дітей про професії дорослих ми провели формувальний експеримент зі старшими дошкільниками санаторного закладу № 31 міста Фастів (Київська обл.). Система роботи включала: розповіді вихователя (з врахуванням інтересів та гендерних уподобань дітей); бесіди про сучасні професії («Хто якою працею займається у дитячому садку», «Від зернинки до булки», «Праця – право та обов'язок кожного» тощо); ігри (сюжетно-рольові – «Магазин», «Перукарня»; дидактичні – «Знавці професій», «Відгадай професію», «Зобрази професію» тощо); екскурсії (до медичного кабінету в ЗДО, аптеки, автомийки, магазину, хлібзаводу; екскурсія, що проводилася у центрі м. Фастів Київської обл., на тему «Оголошення шукай і роботу обирай» тощо); свята («Давні ремесла нашого народу», «Праця наших батьків»); конкурси «Найкращий за професією», «Всі професії важливі, вибирай на смак»; зустрічі із ковалем В.О. Захаром, вишивальницею К.М. Бабій; КВК «Землю красить сонце, а людину праця»; читання художніх творів, розглядання картин, демонстрування відео, дидактичні спостереження, залучення дітей до праці дорослих, брейн-ринг «У світі професій»; заняття-КВК «Землю красить сонце, а людину праця», створення фотоколажу «Професії наших батьків» і оформлення стенду «Всі професії важливі – вибирай, яка тобі до вподоби.

Метою контрольного експерименту була перевірка результативності розробленої нами системи роботи. Якісно-кількісний аналіз результатів контрольного зрізу підтвердив ефективність проведеної дослідницько-експериментальної роботи – у абсолютній більшості дітей переважає високий та середній рівні сформованості знань.

Список використаних джерел:

1. Антипін Є.Б. Ідеї наступності трудового виховання дітей дошкільного та молодшого шкільного віку у вітчизняній педагогічній думці (кінець XIX – 30-ті роки XX століття) [Текст] : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Антипін Євген Борисович ; Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка. Київ, 2017. 20 с.
2. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні / *Бібліотечка журналу «Дошкільне виховання»*. Київ, 2012. 63 с.
3. Беленька Г. Зростання дошкільника в праці : наук.-метод. посіб. Київ : «Шкільний світ», 2010. 112 с.
4. Виховання дошкільника в праці / З.Н. Борисова, Г.В. Беленька, М.А. Машовець та ін. 2-ге вид. стер. Київ, 2002. 112 с.
5. Дитина. Освітня програма для дітей від 2 до 7 років / наук. кер. проекту В.О. Огнев'юк; авт. кол.: Г.В. Беленька, О.Л. Богініч, [та інші]; наук. ред. Г.В. Беленька; Мін. осв. і науки України, Київський університет ім. Б. Грінченка, 2020. 440 с.
6. Карнаухова А.В., Коваленко І.В. *Проблема формування трудових навичок у дітей старшого дошкільного віку. Молодий вчений*. 2018. № 12. С. 92–95.
7. Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка [підручник]. Київ : ВЦ «Академія», 2018. 408 с.
8. Степанова О.М., Фіцула М.М. Основи психології і педагогіки. Київ : Академія, 2003. С. 416–421.
9. Теорія і практика дошкільної освіти в Україні / за заг.ред. Г.В. Беленької, М.А. Машовець. Київ : Київський університет ім. Б. Грінченка, 2011. 112 с.

Петрова Т.М.

вихователь,

Комунальний заклад «Дошкільний навчальний заклад № 144»

Криворізької міської ради

КАЗКА ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ СЛОВЕСНОЇ ТВОРЧОСТІ

Згідно програми «Я у світі» [1, с. 7], «очікування суспільства сьогодні насамперед пов'язані з вихованням життєздатної, гнучкої, свідомої, творчої особистості. Починати це робити слід із дошкільного дитинства, оскільки саме в цей віковий період закладається фундамент оптимістичного світобачення; формуються уявлення дитини про свої права та обов'язки, про себе як представника певної статі, про себе